

FRANSIZ İHTİLÂLİ VE ETKİLERİ

Prof. Dr. İSMET GİRİTLİ

Kendisinden önceki bütün çağlardan süregelen değerlerin ve gelişmelerin önemli ölçüde değiştiği “Yakın Çağ”ı başlatan Fransız Devrimi 1989 yılında 200. yılını tamamlamakta ve bu nedenle yılın ana temalarından birisini “Fransız Devrimi” oluşturmaktadır.

1789 da Fransa’da başlayan siyasal ayaklanmanın adı olan “Fransız Devrimi”nin nedenleri üzerinde tarihçiler birleşmemekte, bazıları bu olayı “Aydınlık Çağı”nın bir entellektüel hareketi olarak görürken, bazıları ezilen sınıfların feodal zulme karşı ayaklanması olarak telâkki etmektedir. Zamanla, Fransız Devrimi’nin esas nedeninin 17 ve 18. Yüzyılın yetersiz vergi sistemi, Krallığın savurganlığı ve Amerikan Devrimine karışması sonucu “bir dev kamu borcu” olduğu teslim edilmiş ve başta ünlü Maliyeci ve bankacı J. Necker olmak üzere, Kralın maliye uzmanları bir çare bulamayınca, Kral 16. Lui 175 yılından beri toplanmamış bulunan “Etats Generaux-Sınıflar Meclisi”ni 5 Mayıs 1789 da Versailles de toplamış, bu mecliste oy vermenin nasıl olacağı sorunundan ise büyük Fransız Devrimi çıkmıştır. Krala meydan okuyan Meclis, kendini 17 Haziranda “Ulusal Meclis” olarak ilân etmiş, 16. Lui’nin Necker’i azletmesini bahane yapan kızgın halk, 14 Temmuz 1789 da hapisane olarak kullanılan Bastille Kalesine saldırarak burayı ele geçirmiştir. Diğer taraftan ihtilâlcilerin bir “Ulusal Ordu-Garde Nationale” ve Pariste ihtilâlciler bir “Belediye İdaresi-Commune” kurduğunu ve Ulusal Ordunun Komutanlığına Amerikada gönüllü olarak çarpışan La Fayette’i getirdiğini görüyoruz.

Kurucu Meclise dönüşen Ulusal Meclis, 4 Ağustos 1789 da, bütün feodal imtiyazları kaldırarak, 26 Ağustos 1789 da bir Başlangıç ve 17 maddeden oluşan “İnsan ve Yurttaş Hakları Demeci”ni yayınlamak, toplumun dayanacağı hukukî esasları saptamış, eşitlik, özgürlük ve kardeşlik ihtilâlin sloganları olmuştur.

Fransa’dan kaçmak isteyen ve fakat yakalanarak tekrar Paris’e getirilen Fransız Kralına, Avrupanın çeşitli hanedanları “Pillnitz Demeci” ile sahip çıkınca, ihtilâl yönetimi radikalleşmiş, 20 Nisan 1792’de, Fransız İhtilâli Savaşlarını başlatmış, Kralın ve Kraliçe Marie Antoinette’in ihanet içinde bulunduğu rivayetleri üzerine halk Tuileries Sarayına kanlı baskın-

da bulunmuş, oluşturulan yeni meclis 21 Eylül 1792 de Monarşiyi kaldırarak, Birinci Cumhuriyeti ilân etmiş, 16. Lui Ocak 1793 de idam edilince, Kralcıların Batıda Vendée de ayaklanmasını takiben, Robespierre'in "Terör Yönetimi" yürürlüğe sokularak Danton, Desmoulins ve Heber gibi ılımlı rakipleri 5 Nisan 1794 de idam edilmiş, Cumhuriyet Anayasası yerine "Comité du Salut Public—Kamu Selâmeti Komitesi" ve -"Tribunal Revolutionnaire- İhtilâl Mahkemesi" hüküm sürmüş binlerce kişi öldürülmüştür. Selâmet Komitesi Başkanı Robespierre'in Saint-Just ve Couthon ile kurduğu Triumvira'nın yaptığı terör 27 Temmuz 1794 de Meclisin darbesine yol açmış, Robespierre ve arkadaşları ertesi günü idam edilirken, 1795 de "Directoire" adı verilen beş kişilik bir yönetim kurulmuş, böylece eski devlet ve toplum temelden yıkılmış, fakat yeni toplum ve yeni devlet ve düzen kurulamadığı için, halk bu istikrarsızlıktan bunalmaya başlamıştır. Savaşta sivrilmiş genç bir general olan Napoleon Bonaparte Direktör olan Sieyes'i de yanına katarak, 9 Kasım 1799 da bir hükümet darbesi ile Directoir'i devirerek, Sieys, Ducos ve Napoleon'dan oluşan "Consulat-Konsüllük" yönetiminde Napoleon kendisini bütün siyasal güçlere sahip Birinci Consul seçtirince gerçekte bir Askerî Monarşi kurulmuştur.

4 Ağustos 1802 de, ölünceye kadar Consul seçilen Napoleon'un, 18 Mayıs 1804 de "Birinci Napoleon" adı ile imparator olduğunu ve bunları iki ayrı plebisitle onaylattığını ve bu suretle mutlakiyete karşı ayaklanma ile başlayan Fransız Devrimi'nin bir askerî mutlakiyetle sona erdiğini görüyoruz. Ancak ihtilâlin iki önemli sonucu olmuş; mutlak monarşi yıkılarak egemenliğin halktan gelmesi ilkesi benimsenmiş, imtiyazlar kaldırılarak eşitliğe yol açılmış, Fransız Devrim Savaşları ve Napoleon Savaşları ile Fransız Devrimi Orta Çağ Avrupasının yapısını yıkarak 19. Yüzyıl Liberalizminin yollarını açmıştır.

Atatürk'ün ve Atatürkçülüğün, "Ferdiyetçi" hürriyet anlayışından ve özellikle bu anlayışın başlıca belgesi ve bu yıl 200. yılını kutladığımız Fransız Devriminin ürünü olan 1789 Fransız İnsan ve Vatandaşlık Hakları Beyannamesinden esinlendiğini, bu belgede yer alan birçok esasın ve özellikle millî egemenlik prensibinin (m. 3) Millî Mücadelenin ilk önemli yazılı vesikası olan 21-22 Haziran 1919 dan "Amasya Genelgesi"nden başlayarak, Erzurum ve Sivas Kongresi kararlarında, 1921 ve 1924 Anayasalarında yer aldığı görüyoruz.

Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsileyesi, 27 Aralık 1919 da Ankara'ya gidince, bu heyet adına, Ankara'da Mustafa

Kemal tarafından "Hakimiyet-i Milliye" gazetesi kurulmuş ve 10 Ocak 1920'den itibaren yayınlanmaya başlamıştır.

Başlangıçta haftada iki gün ve dört sahife olarak çıkan, daha sonra da haftada üç ve nihayet hergün yayınlanmaya başlanan gazetenin bütün yazı ve haberleri Mustafa Kemal tarafından gözden geçiriliyor ve yazıların çoğunu Mustafa Kemal not ettirerek yazdırıyordu.

İlk sayısı 10 Ocak 1920'de yayınlanan gazetenin başlığı altında "Mesleği; milletin iradesini hakim kılmaktır" ifadesi bulunuyor, "Heyet-i Tahririye" imzası ile çıkan ve Mustafa Kemal tarafından Hakkı Behiç'e not ettirilen ilk başyazı gazetenin izleyeceği yolu ve ihtilâlin hedeflerini belirtiyordu.

Bu başyazıda; "...gazetemize bu ismi tesadüf olarak vermedik. Gazetemizin ismi aynı zamanda takip edeceği tarihî mücadelenin de nevidir. Şu halde diyebiliriz ki, Hakimiyet-i Milliye'nin mesleği, milletin müdafai hakimiyeti olacaktır." denilmektedir. Ayrıca gazetenin ilk sayısında 1789 Fransız İnsan ve Vatandaş Hakları Beyannamesinin de yayınlandığını görüyoruz. Bilindiği gibi, bu beynamede Fransız ihtilâlcileri, aynen Amerikan kurucularının yaptıkları gibi, "tabii haklar" doktrinini dile getirerek, insanların "tabii, başkalarına devredilmez, zaman aşımına uğramaz, kutsal" haklara sahip olduklarını ilân etmişlerdir.

Atatürk, Millî Kurtuluş Savaşı'nı "Hakimiyet-i Milliye" parolası ile açmış ve yürütmüştür. Bu parola, dışardaki ve içerdeki ana hedefleri açıkça ilân eder.

Dış bakımdan her türlü yabancı müdahaleyi kesinlikle reddeden tam anlamı ile bağımsız bir devlet; içeride de halka dayanan, iktidarını halktan alan hükümet sistemi. Şu halde savaş iki cephelidir;

Millî Mücadele bir hürriyet savaşı idi. Fakat Prof. Bernard Lewis'in "The Emergence of Modern Turkey" adlı eserinde isabetle belirttiği gibi; Türkiye diğer doğu ülkelerinden farklı olarak "Hürriyet"i sadece "Bağımsızlık" anlamına almamıştır.

Söz konusu olan yalnız milletin başka milletler karşısında hakları değil, fakat ferdin millet içindeki haklarıdır. İlk hedef bağımsızlık yani yabancı istilâsından kurtulmak, ikinci hedef ise halk temeline dayanan demokratik bir cumhuriyet rejimini kurmaktır. Yeni Türk Devletinin modern temeller üzerinde kurulabilmesi için yüzyıllar boyunca "Absolutizm - Mutlakiyet" ve "Despotizmin - İstibdat"ın sembolü haline gelen saltanat

1922 de ilga edilmiş, bir yıl sonra da cumhuriyet kurulmuştur. İkinci büyük adım hilâfetin ilga edilmesi ile teokrasiden sıyrılmıştır.

Esasen Atatürk daha başlangıçta, Fransız devrim felsefesinin temel direklerinden biri olan millî egemenliği kendisine bayrak yaparken bu neticeleri öngörmüştür.

Gerçek halk iradesinin kurulmasında ve 1924 Anayasasının hazırlanmasında 18. Yüzyıl felsefesi ve Fransız devrim prensiplerinin etkisi büyüktür. Anayasanın “Türklerin Hukuk-u Ammesi” başlıklı haklar ve hürriyetler bölümünde bu etki açıkça görülür. Tabîî Haklar Doktrini, havası, ruhu, hatta dili ile, bu bölümde canlı olarak sezilir. Hürriyetin tarifi, doğrudan doğruya 1789 Fransız İnsan ve Vatandaş Hakları Beyanname-sinden alınmalıdır. Ve arkadan, 1789 modeli klâsik hak ve hürriyetler kataloğu gelir.

Atatürk Fransız İhtilâlden etkilenmiş, fakat bu ihtilâli taklit etmemiş aşırılığını ve kanlı terör yönünü onaylamamıştır. Bunun en güzel örneği 1922 de söylediği aşağıdaki sözlerdir:

“Türkiye’yi derece derece mi ilerletmeli, ani olarak mı? İki sistem var. Bir bilinen Büyük Fransız İhtilâlindeki yöntem; Rejimler değişecek. İhtilâllere karşı mukabil ihtilâller yapılacak. Sağ solu tepeler, sol sağı süpürürken, bir bakılacak ki birbuçuk asırlık zaman geçmiş, Bu milletin damarlarında o kadar bol kan ve önünde o kadar geniş zaman var mı?” 1793 sonlarında Convantion’in, Lâikliği de aşırı şekilde yorumlayarak, Fransada “De - Christianization” adı verilen Hristiyanlıktan arındırma girişiminde bulunduğunu ve bu dönemde bazı komünlerde ibadet özgürlüğü kısıtlanır, kiliseler kapatılırken 7 Kasım 1793 de Convention huzuruna çıkan Paris Başpiskoposunun görevinden istifa ettiğini, Notre Dame Katedralinin “Akıl Dini”ne ayrıldığını görüyor ve fakat bu aşırılığın Hristiyan ülkelerin müdahalesi korkusu ile bizzat Robespierre tarafından durdurulduğunu biliyoruz.

Aralık 1793—Temmuz 1794 arasında Fransa’da “Devrimci Hükûmetin Diktatörlüğü” inkâr edilemez. “İhtilâlcî Hükûmet” teorisi, 10 Ekim 1793 raporu ile Saint-Just ve Robespierre’in “Devrimci Hükûmet ve Konvansiyonu yönetecek siyasal ahlâk prensipleri” üzerine 25 Aralık 1793 ve 5 Şubat 1794 raporları ile geliştirilmiş, Robespierre; “Devrim; özgürlük düşmanlarına karşı sürdürülen savaştır. bir savaş hükûmeti olan Devrim Hükûmeti tetikte olmalı bir ‘yıldırım’ gibi hareket etmelidir. Emrindeki zorlama gücü ise terördür” diye yazmıştır.

Üstün otoritesi emrinde Komiteleri bulunan Convention, Hükûmetin dürtücü gücünün merkezi olmuş, her ay yenilenen "Kamu Selâmet Komitesi, siyasal polis, devrimci adaleti yönetmiş, kısaca "Terör Bakanı" olmuştur. Terör ise ulusal ve devrimci savunmanın aracını oluşturmuştur. (İdam hükümlerinin % 72'si silâhlı ayaklanmalar için verilmiştir.)

1989 yılı boyunca 200. yılını kutladığımız Fransız İnkılâbı'nın Millî Mücadele Tarihimiz üzerindeki etkisini araştırırken, son Osmanlı Mebusan Meclisinin 28 Ocak 1920'de kabul ve 17 Şubat 1920 de ilân ettiği "Millî Misak" ile Fransız İnkılâbı'nın "İnsan ve Yurttaş Hakları Beyannamesi" arasındaki, benzerliği de görmemek mümkün değildir. Gerçekten her iki belge, aynı kaynaktan, "Milliyet" prensibinden ilham almışlar, her ikisi de milletin, mağlup veya galip olsunlar, özgür ve bağımsız yaşamlarını bir hayat kuralı olarak kabul etmişlerdir. Kısaca her ikisi de Millî varlığı kutsal, parçalanamaz, el uzatılamaz saymışlardır. Ayrıca "Millî Misak" millet hakkını ilân eden prensibi yanında, İmparatorluk içinde bütün Türk olmayan unsurları ayırarak, Osmanlı İmparatorluğu'nun tam bir tasfiye senedi olmuş, din, ırk, soy bakımından Türk kitlelerinin tamlığını tanımıştır. Kısaca; Türk milleti, hiçbir kayda bağlı olmadan yeni bir devlet kurmağa karar vermiştir. Bu devletin temelini ise Türk milleti oluşturacaktır.

Diğer taraftan Samet Ağaoğlu'nun 1. basısı 1944 de yayımlanan "Kuva-i Milliye Ruhu" adlı eserinde vurguladığı gibi, Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Fransız İhtilâl dönemi Konvansiyon Meclisi arasında benzerlikler vardır. Örneğin, Merhum Ağaoğlu Birinci TBMM tutanaklarının birçok oturumlarda bazı mebusların birbirlerinin üzerine yürüdüklerini gösterdiğini yazmakta ve aynı manzaranın Konvansiyonun birçok oturumlarında varolduğunu söylemektedir. Yine Ağaoğlu, Büyük Mecliste bir kısım mebusların zaman zaman gösterdikleri korkunun Meclisin bütünlüğünü etkilemediğini, Konvansiyonda mebus olan Sieyes, Fouche ve Talleyrand gibi üyelerin şahsî menfaat ve ihtirasları ile hareket ettiklerini söylemekte ve fakat bu münferit olayların bu iki meclisin bütünü ile büyük ve muhteşem bir meclis olmaları gerçeğini değiştirmediğini vurgulamaktadır. Kısaca; yazara göre; Birinci TBMM, Fransız İhtilâlinin Konvansiyonu ile birçok bakımdan karşılaştırılabilir.

Tutanaklar, Birinci Mecliste, Bursa'nın düşmesi üzerine, gerekirse mücadeleyi başarıya ulaştırmak için en ağır terör ve şiddet kullanmak isteyenlerin başında Saruhan Mebusu Refik Şevket'in, Mentеше Mebusu Tev-

fik Rüştü ile beraber geldiğini, onun bu görüşünün İstiklâl Mahkemelerini doğurduğunu, İstiklâl Mahkemeleri yararlı olduğu için de, hadiselerin Refik Şevket'e hak verdiğini göstermektedir. Yine tutanaklar Mahmut Esat ile Hakkı Behiç'in Fransız İnkılâbının etkisinde olduğunu göstermektedir. Nihayet yine Samet Ağaoğlu'na göre; Birinci TBMM'nin kaderi Fransız İnkılâbını idare eden Meclislerin kaderlerine benzemekte, fakat her ikisi de temsil ettikleri milletlerin anılarında şerefle yaşamaktadırlar.

Düşman vatan topraklarından atılıp Sevr artık bir acı hatıra haline gelince, Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi, tarihî vazifesini yaptığına kanaat getirerek, 1 Nisan 1922 günü verilen 120 imzalı önerge ile seçimin yenilenmesine karar verir. Mustafa Kemal'in o gün söylediği şu sözler Büyük Millet Meclisinin tarih içinde yerini vurgular: "Bir milletin hakimiyetini anlaması ve güvenlikle koruyabilmesi bir takım hususî vasıflara sahip olmakla mümkündür. Türkiye devletinde ve Türkiye devletini kuran Türkiye halkında 'Tacidar' yoktur, diktatör yoktur. Bütün cihan bilmelidir ki, artık bu milletin ve devletin başında hiçbir kuvvet yoktur, hiçbir makam yoktur, yalnız bir kuvvet vardır, o da millî hakimiyettir".

Yukarıda da işaret ettiğimiz gibi Fransız İhtilâli ve bu ihtilâlin dayandığı "Millet Egemenliği" ilkesinin Atatürk üzerindeki etkisi reddedilemez. Atatürk gençliğinde Fransız İnkılâbı ve onu besleyen fikir akımları ile ilgili eserler okumuştur. 1 Aralık 1921 de TBMM'de yaptığı konuşmada, Rousseau'nun fikirlerini baştan sonuna kadar incelediğini ve bazı fikirlerini hayalî ve hatta çılgınca bulduğunu söyleyen Mustafa Kemal, millî egemenliği gerçekleştirmek için Rousseau'nun düşüncelerinden gereğince yararlanmıştı. Esasen önemli olan teorilerin ayrıntıları değildir. Millî egemenlik fikri de, Laferriere'in söylediği gibi, artık eski bir teoriyi değil, bir siyasî ideali "Demokrasi İdeali"ni ifade etmek için kullanılır hale gelmiş, Atatürk de bu çağdaş yorumu benimsemişti. Kısaca Atatürk'ün gözünde millî egemenlik, bağımsızlık ve demokrasi demektir; emperyalizme, istibdada, esarete karşı milletin haklarını savunmak demektir. Millî egemenlik fikri, önünde durulması güç ve kitleleri sürüklemeye elverişli idi. Atatürk bu fikirden en iyi şekilde yararlanmayı başarmış, hem dış düşmanları yenebilmek, hem içteki işbirlikçi çevreleri meşruluk temelinden yoksun bırakmak, hem de büyük inkılâbı sağlam bir zemine oturtmak için millî egemenlik prensibini çok güzel değerlendirmiştir.

Dilimizde hem "Fransız İnkılâbı" hem de "Fransız İhtilâli" deyimine rastlanmaktadır. Bu güçlük dilimizde "İhtilâl" ve "İnkılâp" kelimeleri ile

ifade olunan kavramların Batı dillerinde tek bir karşılığının “Revolution” oluşundan kaynaklanmaktadır.

Ayrıca, Türk-Atatürk İnkılâbı içinde, aynı zamanda, bir ihtilâl hareketinin varolduğu söylenebilir. Zira Millî Mücadelede sadece düşman ile savaşılmamış, siyâsî iktidarın kaynağı da el değiştirmiştir. Nitekim İstanbul hükûmetinin ülkeyi savunmadaki aczi karşısında “Milletin istiklâlini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.” diyen “Amasya Tamimi” gerçekte bir “İhtilâl Beyannamesi” değil midir? Ne var ki, “İhtilâl” kelimesi ile mevcut düzene karşı yönelen kontrolsüz, anarşik bir kütle şiddeti ifade edilmek isteniyorsa, Atatürk İnkılâbı, Fransız İhtilâlinde farklı olarak, düzenli şekilde yürütülmüş, kontrolsüz ve yıkıcı hareketlere sahne olmamıştır. Atatürk İnkılâbının bu niteliği, yine Fransız İnkılâbından farklı olarak, yıkılan eski düzenin hortlamasını ve “Eskiye canlandırma-Restorasyon” teşebbüslerini lüzumsuz kılmıştır. Atatürk’ün ölümünden yarım yüzyıldan fazla zaman geçmesine rağmen, Onun kurduğu devlet düzeninin bütün temel nitelikleri ile ayakta durması da, Fransız İhtilâli gibi teröre ve aşırılığa sapmayan “Atatürk-Türk İnkılâbı”nın kalıcılığının kanıtıdır.

Nihayet Atatürk, Fransız İhtilâlindeki “git-gel”leri kasederek, haklı olarak. “Bu milletin damarlarında o kadar bol kan, önünde o kadar geniş zaman var mı?” diye sorarken, diğer taraftan millî irade kavramının eksik ve yanlış yorumlanışının yol açtığı ve istibdatların belki de en korkuncu olan ve emsalini yine Fransız İhtilâlinde gördüğümüz “Çoğunluk İstibdadı” tehlikesine de şu sözlerle dikkati çekmiştir; “Milletler, egemenliklerini geçici olarak da olsa tevdi edecekleri meclislere dahi lüzumundan fazla güvenmemelidir. Çünkü meclisler dahi istibdat yapabilir ve bu istibdat şahsî istibdattan daha tehlikeli ve öldürücü olabilir.”

Gerçekten, 1989 da 200. yıldönümü kutlanan 1789 Fransız İhtilâli’nin, “Aydınlık Çağı”nın idealizminden başlayarak ve özgürlük ve eşitlik vaadederek, kısa zamanda kanlı diktatörlüğe dönüştüğünü kim inkâr edebilir? İhtilâlin; konsüllük, iki imparatorluk, iki kralcı restorasyon ve beş cumhuriyetten geçtiğini, “Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik” gibi sihirli slogan ile başlayan bu ihtilâlin daha sonra şiddet imajları sergileyen bir sele dönüştüğünü biliyoruz. Mızrak üzerinde kesilmiş kafalar, Versailles Sarayına saldıran aç kalabalıklar, darağacı önünde bekleyen kadınlar, öldürülen yüzlerce rahip ve “hürriyet düşmanları için hürriyet yoktur” diye haykıran Saint - Just, bu manzaraların sadece birkaçıdır. İşte bütün bu

acı anıların ihtilâlin 200. yılında Fransada bazı “Karşit Devrim” gösterilerine yol açtığını, tiyatro oyunları, film ve televizyon şovlarının 16. Louis ve Marie-Antoinette’i sempatik yönleri ile gösterdiğini görüyoruz.

Fransada kutlamaları düzenleyen ve yürüten Hükûmetin stratejisi ise; devrimi, eşitlik, özgürlük ve halkın egemenliği ideallerine dayanan 1789 “Haklar Bildirisine” dayandırmak, Eylül 1792 deki katliamları, 1793’ün terörünü ve 400.000 kişinin öldüğü 1793-94 Kralcı Vendée Ayaklanmasını mümkün olduğu kadar hafif geçiştirmektir. Fransada Hükûmetin oluşturduğu “200. Yıl Komisyonu” başkanı Jean - Noel Jeanneney bu anlamda olmak üzere; “Ödevimiz giyotini kutlamak değil, İhtilâlin olumlu yönlerini vurgulamaktır.” demiştir. 20. Yüzyılın Fransız Devrim Tarihi, Marksist ekolün baskısında kalmış, Fransız Sosyalist Partisi kurucusu Jean Jaurès’ten başlayarak, bugün Sorbon Üniversitesi Fransız Devrimi Enstitüsünün başında bulunan Komünist Michel Vovelle’e kadar bütün solcu tarihçiler, sınıflararası mücadelesi ile Fransız Devrimini “Bolşevik Devriminin anası” olarak görür ve 16. Louis’in kafasının uçurulması, Rus çarının katli gibi, Monarşi ve Asilzadeleri yıkmak için tek yol olarak karşılanırken, Fransız Devriminin terörü, Stalin’in kanlı tasfiyeleri gibi Proletarya Diktatörlüğüne geçişin zorunlu aşaması olarak kabul edilmiştir.

Bu neden ile birçok Fransız solcusu Fransadaki kutlama komitesinin, İhtilâlin Robespierre, Danton ve Marat gibi aşırı ve çelişkili kişilerinden uzak durmasını eleştirmekte, nispeten ılımlı filozof Andre Gluckmann bile; “Bunlar İhtilâli kutlamak ve fakat ihtilâlcileri unutmak, kısaca; 1789’u 1793 süz kutlamak istiyorlar” demektir. Bununla birlikte genellikle Fransız kamuoyu 18. yüzyılın aşırılıklarını onaylamamakta, bir hukuk öğrencisi; “Canavarlardan kahramanlar yarattık. Hitler ile Robespierre farksızdır.” derken, bir mobilya tamircisi Fransız ihtilâlcilerini “Katiller Çetesi” olarak adlandırmaktadır. Fransız Devrimi üzerine yazılmış en az 500 yeni kitap arasında Revizyonizmin şampiyonu sayılan tarihçi François Furet’in 525 sayfalık kitabı başı çekmekte ve yazara göre Fransızlar, ihtilâlin kötüye dönüşen görkemli bir olay olduğunu anlamışlardır. Giyotinde kafası uçurulanların çoğunun asilzadeler olduğu iddiası yalanlanmakta, öldürülenlerin sadece % 10’unun asillerden oluştuğu, diğer 25.000 kurbanın ise din adamları ve halk olduğu anlaşılmaktadır. Bu ise, Fransız devrimindeki “Efsane” ve “Gerçek” arasında mevcut bulunan farkların sadece bir tanesidir.

19 Mayıs 1919 da Samsuna çıkan Mustafa’in, eylem aşamasına geçirekerek başlattığı Türk Devrimi, 19 Mayıs 1989 da 70. Yaşını tamamlamış-

tır. 19 Mayıs 1919 da "Millî Egemenlik" bayrağı ile Millî Mücadeleyi başlatmak için Samsuna çıkan Mustafa Kemal'in bu hareketi örgütlendirmek için, Havza üzerinden Amasya'ya geldiğini ve 21-22 Haziran 1919 da, tarihimize "Amasya Tamimi" olarak geçen belgeyi hazırlayarak, millî egemenliğe dayalı yeni bir devleti kurma işini başlattığını biliyoruz. Gerçekten Mustafa Kemal'in mukavemet esaslarını yaveri Cevat Abbas'a dikte ederek, yazılı bir belgeye dönüştürdüğü 8 maddelik "Amasya Tamimi"nin özü şudur: "Milletin istiklâlini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır". Bu ifade ise, 1789 Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Beyannamesinin 3. maddesinde yer alan millî egemenliğin memleketimizde yazılı bir belgede ilk defa yayınlanmasıdır.

1789 Büyük Fransız İhtilâl ve İnkılâbı ile başlayan Yakın Çağın en önemli özelliği; ihtilâller ve inkılâplar veya her ikisini içeren "Revolution" deyimini karşılığı olarak "Devrimler" ile yoğrulmuş olmasıdır. Gerçekten 1917 Rus (Bolşevik) İhtilâli ile başlayan 20. yüzyılın ikinci büyük olayı da "Kemalist-Atatürkçü" olarak adlandırdığımız "Türk Devrimi"dir. Nitekim dünyaca ünlü sosyal ve "Modernleşme ve Karşılaştırmalı Uygarıklar" uzmanı Prof. Shamuël N. Eisenstand; Mustafa Kemal'in beyan ve eylemlerini içeren "Kemalizm-Atatürkçülük"ü bir "Modernleşme İdeolojisi", bu modernleşmenin sonuç ve eserlerini "Türk Devrimi" olarak kabul etmekte ve "Atatürk-Türk Devrimini" İngiliz, Fransız, Rus ve Çin Devrimleri arasında sayarak, bunun ülkenin bütününe köklü bir değişim getirdiğini ve "Evrensel" bir nitelik taşıdığını vurgulamaktadır.

Gerçekten Mustafa Kemal'in, dış ve iç esareti sona erdirmek için, yani hem "İstiklâl" hem de "Hürriyet"e dayalı bir toplum oluşturmak için bulduğu çare; millî egemenliğe ve çoğulcu demokrasiye dayalı bir rejim oluşturmak, ondan sonra ise ülkeyi bütünü ile çağdaştırmaktır.

Fakat Mustafa Kemal, parlamento çoğunluğunun istibdatına dönüşebilen ve Fransada Convention Meclisinin 1793-94 "Terör Rejimi"ne yol açan yani, kaynağını halktan alan fakat hürriyetçi olmayan "Çoğunlukçu Demokrasi"yi değil, fakat onun karşısında yer alan ve "Azınlık-Muhalefet"e de çoğunluk haline geçebilme hakkını tanıyan "Çoğulcu Demokrasi" veya bugünkü deyimini ile "Özgürlükçü Demokrasi"yi benimsemiş, bu neden ile Atatürk Devrimi Fransız Devriminin aşırılık, sarsıntı ve bunalımlarına sürüklenmemiştir.

Gerçekten Bolşevikler Fransız Devriminde 16. Lui'nin kafasının uçurulması ve terörü, Rus Çarının katlinde ve Stalin'in kanlı tasfiyelerinde tekrarlarlarken, Mustafa Kemal bu yollara tevessül ve tenezzül etmemiştir.

Nitekim Fransız Devrimi sırasında olup bitenlerden Fransa'nın ta temelinden sarsıldığını gören Auguste Comte (1789-1857)'un, bir çıkış aradığını ve "Gelenekçiler" ile "Marksistler" dahil her türlü "Aşırılar" arasında bir orta yol izlemeye çalıştığını ve "Pozitivist Felsefe"si ile İhtilâl sonrası Fransadaki siyasal ve entellektüel anarşiyi sona erdirmek ve "Düzen ile Terakki"yi egemen kılmak istediğini ve bu neden ile Mustafa Kemal'in de Pozitivist düşünceden ektilediğini biliyoruz.

Atatürk İnkılâbının aşırılığa sürüklenmemesinin bir nedeni de Atatürk'ün "Fanatik (Mutaassıp)" olmaması, "Fikir Hayatı"nda taassupsuzluğu savunmasıdır. Gerçekten 1930'da Atatürk özetle şöyle diyor; "Hürriyet ihtimal ki zorla tesis olunur, fakat herkese karşı taassupsuzluk göstermekle ve aldırmamazlıkla muhafaza edilir... Çeşitli inanışlı kimseler birbirlerine kin, nefret besliyorlarsa, birbirlerini hor görüyorlarsa bu gibi kimselerde taassupsuzluk yoktur, bunlar mutaassıptırlar... Vatandaşının veya herhangi bir insanın vicdanî inanışlarına karşı hiçbir kin duymayan aksine saygı gösteren kimsede taassupsuzluk vardır. Hiç olmazsa başkalarının kendininkine uymayan inanışlarını bilmemezlikten, duymamazlıktan gelir. Taassupsuzluk budur, fakat gerçeği söylemek gerekirse hürriyeti hürriyet için sevenler taassupsuzluk kelimesinin ne demek olduğunu anlayanlar, bütün dünyada çok azdır. Her yerde genel olarak geçerli olan taassuptur.

1789 Fransız Devriminden bu yana 200. yıl geçtikten sonra, bu devrimin sürüklendiği aşırılığın ve bunun sonucu olan "Terör Rejimi" ile bu rejimin icra aracı olan ve muhakemeli, muhakemesiz en az 40.000 Fransız başını koparan "Giyotin" in ve ülkenin sürüklendiği anarşi ve sarsıntıların, bugün Fransada bile onaylanmadığı görülmekte, onun içindir ki 200. yılı Fransız Kutlama Komitesi sözde "Özgürlük" ve "Millî İrade" adına yapılan "Kanlı Tasfiye"yi kutlamalarda geçiştirerek, Fransız Devriminin en olumlu sonucu olan ve dünya ülkelerini etkileyen "1789 İnsan ve Yurttaş Hakları Beyannamesi"ne ağırlık vermektedir. Nitekim 200. Yılı Kutlama Törenleri dolayısıyla TV'de canlandırılan 16. Louis'in muhakemesi sahnesinden sonra, fikri sorulan 116.391 seyirciden % 72'si, Kralın hayatının başışlanması gerektiği yönünde oy kullanmışlardır.

1789 Fransız Devrimi'nin radikalleşmesi, yani aşırılığa sürüklenmesi 1791-93 yıllarına rastlar. 1791 Meşrutiyet Anayasasının asillerle burjuvazi olarak adlandırılan şehirliler arasında denge sağlayamaması, asillerin, Millet Meclisinin 4 Ağustos 1789 da imtiyazları kaldırmasına rağmen, feodal

haklar üzerinde ısrar etmesi ile başlayan gerginlik, Kralın 21 Haziran 1791 de Fransa'dan kaçmaya çalışırken, Varrenes de uşak kılığı ile yakalanması sonucu doruğuna ulaşmış, 27 Ağustos 1791 de Avusturya İmparatoru Leopold II ile Prusya Kralı Frederik William II nin "Pillnitz Bildirisi" ile Fransız Kralının tarafını tutmaları, Fransa'da monarşinin yıkılması ve cumhuriyetin ilânını çabuklaştırmıştır. Gerçekten yasama meclisi yerine seçilen Convention'un 21 Eylül 1792'de, monarşiyi kaldırdığını ve ertesi günü cumhuriyet ilân ederek ılımlı cumhuriyetçiler olan "Jirondinler" ile aşırı cumhuriyetçiler olan "Montagnardlar" arasındaki mücadelede Montagnardların ağır bastığını, 14 Ocak 1793 de vatana ihanetten Convantion tarafından oy birliği ile suçlu bulunan 16. Louis'nin idam hükmünün ise 360 oya karşı 361 oy ile yani sadece tek oyla onaylandığını ve 21 Ocak 1793 de giyotine yollandığını biliyoruz. Jirondinleri tasfiye eden ve tarihte "Sans-Cullotte-Baldırı Çıplaklar" olarak adlandırılan ayak takımı ile işbirliği yapan Montagnardlar ise, bir taraftan askere çağırma, fiyat tesbiti ve kontrolü ile ilgili olağanüstü mevzuat kabul eder ve Fransız Devrimine karşı olanları ve genellikle Vendée de ayaklanmaları sindirmek için, 10 Mart 1793 de Devrim Mahkemesi ve 6 Nisan 1793 de Hükûmetin gerçek icra organı olan "Kamu Selâmeti Komitesi"nin kararları ile "Terör Rejimi"ni geliştirirken, Kraliçe Marie-Antoinette ile Jironden Milletvekillerini evvelâ Devrim Mahkemesine daha sonra da giyotine yollamış, 1793-94 "İhtilâlcî Hükûmeti"nin diktatörlük teorisini Robespierre ve özellikle Saint-Just geliştirmiştir. Kamu Selâmeti Komitesinin haiz olduğu siyasî polis ve sözde devrimci adalet yetkilerinin sonucu tahammül edilemez sınırlara ulaşan ve fazla "İndulgent-Hoşgörülü" bulduğu için Danton ve arkadaşlarını bile Devrim Mahkemesine ve 5 Nisan 1794 de giyotine yollayan Robespierre ve arkadaşları ise bizzat Komitenin ve Convention Meclisinin kendilerini tahammül edilemez derecede "Tehlikeli" ve aşırı bulması üzerine, yine oy çokluğu ile tutuklanmış ve duruşmasız olarak 28 Temmuz 1794 de giyotine yollanarak "Terör Dönemi" sona erdirilmiştir.